

Nõukogude võim

Peeter Päll

Leidub tänapäevalgi neid, kes keelenõuandest vandeseltslaslikult küsivad: no nii, kas tuleb endiselt kirjutada Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon või olete selle degradeerinud? Aga Suur Isamaasõda? Ja mida teha *nõukogude* algustähega? Vanasti oli ju kindel reegel, millega te olete selle nüüd asendanud?

Need on head küsimused, tavatsetakse vastata, kui õigupoolest vastata ei oskagi. Ja tuleb tunnistada, et nii see kipub tõesti olema, sest ma ei tea, et meil kehtiks kanooniline ajalookäsitus, mille kohaselt **tuleb** üht või teist asja kuidagi nimetada. Minu meelest on see kirjutaja vabadus, kas ta kirjutab oktoobrirevolutsioonist, oktoobripöördeist või viinakuupuutšist. Või ka SSORist ehk Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist, kui ta juhtub nii arvama. Kas või vana aja mälestuseks niimoodi, sest keeles on vahel rakendatud põhimõtet, et omaaegseid nähtusi võib kirjutada omas ajas kehtinud algustähereeglite kohaselt (nii on kirjutatud näiteks 1920.–30. aastate asutuste ja organisatsioonide nimetusi).

Keelekorraldajatel oli mõni aasta tagasi vaidlus ajaloolastega ajalooksündmuste algustähe üle, mis taandus küsimusele, kas saab anda ajalooksündmuste kinnistunud nimetuste loendi, mida saaks siis esisuurtähega kirjutada. Vaieldi, kas võiks rakendada üldreeglit (kirjutada sündmuste nimetused üldnimeliselt, väiketähega) või ajalookirjutuses levinud reeglit, st kasutada kinnistunud ajalooksündmuste nimetuste puhul esisuurtähte. Lõpuks lepitati, et üldreegli kõrval saab aktsepteerida ka ajalookirjutuse tava.

Kahtlen, kas tänapäeva ajaloolastel on meile pakkuda uut kinnistunud nimetust 1917. aasta oktoobris Venemaal asetleidnud võimuhaaramise kohta. Nõnda ei jää muud üle, kui rakendada üldreeglit ja kirjutada näiteks veebruarirevolutsiooni eeskujul oktoobrirevolutsioonist. Kui see kirjutajale sisuliselt sobib muidugi.

Sõna *nõukogude* algustähte on varem püütud piiritleda nii, et soovitati kirjutada näiteks *nõukogude kord*, *patriotism*, *kunst* jne. Piirid jäid siiski ebamääraseks. Teatavasti sõna „nõukogude“ on mitmuse omastav kääne sõnast „nõukogu“. Selle kasutamist ei saa keegi ära keelata, aga tasub tähele panna, et kui pidada seda vormi kohanimetäiendiks tähenduses 'Nõukogude Liidu', siis kirjutatakse suure tähega Nõukogude. Nimena see sõna justkui kaotab oma algse tähenduse ja hakkab viitama lihtsalt ühele ajaloos olnud geograafilisele piirkonnale. Seega kirjutage *nõukogude võim*, kui te usute, et võimul olid nõukogud. Kirjutage *Nõukogude võim*, kui te seda ei usu.

Nii lihtne see ongi. Või hoopis nii keeruline. See oli selgituseks, miks need küsimused on head.

Postimees 3. XI 2017